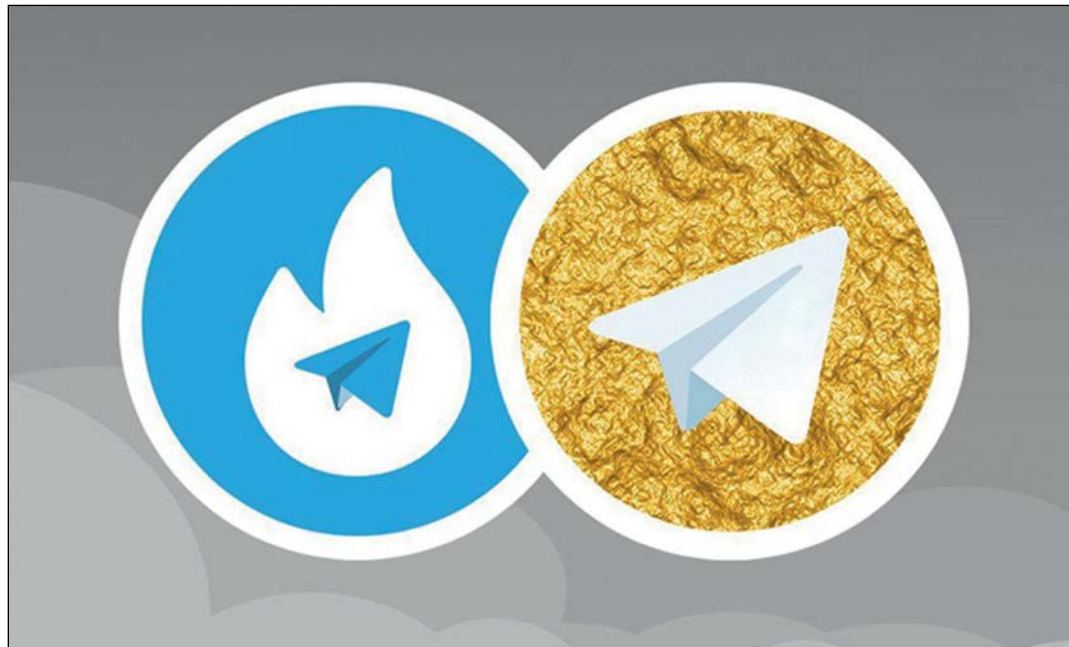

خبره بین

اگر مطالب این صفحه را می‌پسندید، عدد ۷۰۴۲ را به شماره ۳۰۰۱۱۲۲۶ پیامک کنید

ماجرای حذف تلگرام طلایی و هاتگرام توسط گوگل

پوسته‌های خارج از دسترس

آرش جهانبگیری

خبرسازترین اتفاق این روزهای فضای دیجیتال ایران، مربوط به حذف دو پوسته فارسی تلگرام طلایی و هاتگرام از سوی گوگل است، اما ماجرای پوسته‌های تلگرام از چه زمانی آغاز شد و دلیل اصلی پاک شدن این اپ‌های پرکاربر از روی دستگاه‌های اندرویدی چه بود؟ بیایید کمی به گذشته برگردیم. زمانی که تلگرام فیلتر نشده بود، پاول دورف به عنوان موسس این پیام‌رسان، توییت‌های زیادی در مورد تلگرام در ایران می‌کرد. پیام‌رسان تلگرام که api خود را در اختیار توسعه‌دهندگان قرار داده بود تا بتوانند از امکانات این پیام‌رسان در اپ‌های خود استفاده کنند، خیلی زود شاهد عرضه پوسته‌های مختلفی (fork) از پیام‌رسان خود بود که هر کدام به نوعی تلگرام را شخصی‌سازی کرده بودند. ۷ مرداد ۹۶ دورف در پاسخ به سؤال یکی از کاربران ایرانی در مورد موبوگرام نوشت: «موبوگرام یک شاخه منسوخ شده و ناامن تلگرام در ایران است که استفاده از آن را توصیه نمی‌کنم.» همچنین در ادامه به فیچر حالت روح این پوسته اشاره کرد که به نوعی نقض حریم خصوصی کاربران بود. از همان زمان، بحث ناامن بودن فورک‌های تلگرام مطرح شد تا جایی که وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات در همان سال ۹۶ در تویییتی از ناامن بودن تمام پوسته‌های تلگرام بر اساس جمع‌بندی شورای عالی فضای مجازی خبر داد. البته نهادهای مختلف قضایی و امنیتی کشور در همان زمان بارها بر تعیین تکلیف این پوسته‌ها و حمایت کامل از پیام‌رسان‌های داخلی تأکید کردند اما خبرهای غیر رسمی حاکی از آن بود که ظاهر در دولت مخالفت‌هایی با برچیدن این دو پوسته مطرح شده و شخصاً وزارت ارتباطات مشکل چندانی با این پوسته‌ها ندارد، تا جایی که بارها مهلت‌های دستگاه قضایی برای تعیین تکلیف تلگرام طلایی و هاتگرام به جایی نرسید و این دو با قوت به کارشان ادامه دادند.

وقت اضافه‌ای که سوخت

کنار گذاشتن پوسته‌های فارسی تلگرام، خیلی پیش‌تر از حذف توسط گوگل مطرح شد، چراکه با وجود اشکالات فراوان در پیام‌رسان‌های داخلی و عملاً عدم حمایت جدی از آنها، دو پوسته تلگرام طلایی و هاتگرام بیشترین مقبولیت را بین کاربران ایرانی پیدا کردند و تعداد کاربران این اپ‌ها به ۲۵ میلیون نفر رسید. پوسته‌های فارسی تلگرام، ارتباط کاربران با پیام‌رسان تلگرام را بدون نیاز به فیلترشکن حفظ می‌کردند و به نظر برخی این یکی از دلایل عدم مهاجرت کاربران ایرانی به پیام‌رسان‌های داخلی بود. عبدالصمد خرم‌آبادی، معاون سابق دادستان کل کشور در امور فضای مجازی، این پوسته‌ها را فیلترشکن‌هایی برای جلوگیری از کوچ کامل کاربران به پیام‌رسان‌های بومی دانست. بعد از آن سیدابوالحسن فیروزآبادی، دبیر شورای عالی فضای مجازی خبر داد که قرار است این دو پیام‌رسان نیز به گروه پیام‌رسان‌های بومی اضافه شوند و دیگر ارتباطی با تلگرام اصلی نداشته باشند.

اولین هشدار برای بومی شدن تلگرام طلایی و هاتگرام به ۱۵ شهریور ۹۷ برمی‌گردد. اتفاقی که هیچگاه عملی نشد و بارها تاریخ آن به آینده انتقال پیدا کرد. این پوسته‌ها تا حدی دغدغه‌های پیش آمده درباره تلگرام را برطرف می‌کردند، چراکه تا جای ممکن کانال‌های

را بگیرد. این سرویس که گوگل پلی پروتکت (Google Play Protect) نام دارد، درواقع یک آنتی‌ویروس رایگان روی تلفن همراه شماست. گوگل پلی پروتکت دستورالعمل‌های مختلفی برای محافظت از گوشی شما تعریف می‌کند و درواقع به‌صورت تمام‌وقت در حال پایش اپ‌های شماست. یکی از اصلی‌ترین مسائلی که گوگل پلی پروتکت چک می‌کند این است که اپ‌های روی گوشی شما در گوگل پلی منتشر شده است یا خیر. به محض چک کردن این مورد و اطلاع از عدم انتشار اپ در گوگل پلی، آن را مخرب تشخیص داده و به شما اطلاع می‌دهد، اما این امکان را به کاربر می‌دهد تا در صورت تمایل، اپ را راه‌اندازی کند.

از طرف دیگر گوگل خط قرمزهایی برای دسترسی تعریف کرده است، یعنی اگر یک اپ دسترسی به حافظه گوشی، پیامک یا لوکیشن را درخواست کند، حتماً باید توجیهی برای آن داشته باشد، وگرنه باز هم از جانب گوگل، مخرب یا harmful تشخیص داده می‌شود. این حساسیت‌ها زمانی بیشتر می‌شود که تعداد رجوع به اپ بیشتر شود تا جایی که دیگر گوگل پلی پروتکت به‌طور کامل اپ را مخرب تشخیص داده و به هیچ وجه اجازه راه‌اندازی آن را نمی‌دهد. در چنین حالتی یا باید گوگل پروتکت را از گوشتان غیرفعال کنید که توصیه نمی‌شود یا قید استفاده از آن اپ را بزنید. این همان سرنوشتی است که برای تلگرام طلایی و هاتگرام افتاده است، یعنی ابتدا از گوگل پلی حذف شدند و سپس وارد چرخه گوگل پلی پروتکت شده و به این سرنوشت دچار شدند.

شاخه‌ها

همزمان با افزایش حساسیت‌های گوگل نسبت به اپلیکیشن‌ها که تعدادی از آنها اپ‌های ایرانی بودند و همچنین بسته شدن تلگرام طلایی و هاتگرام روی گوشی‌های هوشمند، یک شایعه نیز شنیده شد که از دست داشتن گروهی در پشت ماجرا خبر می‌داد. ادعا می‌شد کسی به گوگل گزارش داده که این اپ‌ها را از دسترس خارج کند. حتی یکی از بازی‌سازان ایرانی که گوگل بازی‌اش را مخرب شناسایی کرده بود، ادعا می‌کرد رقابتش به گوگل گزارش داده و باعث حذف بازی شده‌اند. گروهی دیگر، پیام‌رسان‌های بومی را دلیل مسدود شدن تلگرام طلایی و هاتگرام می‌دانستند.

اما برخی کارشناسان گفتند که همه این ادعاها اشتباه است. عملکرد گوگلی پلی برای تشخیص یک اپ و قرار دادن آن در فهرست سیاه کاملاً هوشمندانه است و هیچ فرآیند انسانی یا دستوری در آن نقش ندارد. یعنی گوگل پلی تنها به تعداد ریکوئست‌ها و رپورت‌های کاربران نگاه می‌کند. حتی در بیشتر مواقع گوگل پلی پروتکت به تمام اپ‌ها حساس نیست و وقتی ریکوئست‌های یک اپ زیاد می‌شود، سیستم به‌طور خودکار به آن حساس شده و آن نسخه یا اپ را بررسی هوشمند دقیق‌تری می‌کند. در واقع شما می‌توانید یک اپ خارج از قوانین گوگل داشته باشید و مدت‌ها در اعماق اقیانوس عظیم اپ‌های اندرویدی به سر ببرید، اما به محض این که کمی از اعماق بیرون بیایید و تعداد کاربرانتان زیاد شود، سرویس محافظ هوشمند گوگل به شما حساس می‌شود.

خارج از قواعد قانونی کشور را فیلتر می‌کردند و سرورهایشان نیز در داخل ایران بود، اما وقت اضافه‌ای که به این دو پیام‌رسان داده شده بود، سرانجام کار دستشان داد و گوگل مستقیماً وارد شد.

محافظ یا انحصارطلب؟

در ماجرای حذف پوسته‌های فارسی تلگرام از گوگل پلی مهم‌ترین سؤال‌های

احتمال بازگشت، نزدیک به صفر

شاید بسیاری از کاربران پوسته‌های ایرانی تلگرام امیدوار باشند که این اپ‌ها بعد از مدتی برگردند و به فعالیت خود ادامه دهند، اما عملکرد گوگل این گونه است که وقتی یک اپ را در فهرست سیاه خود قرار می‌دهد، علاوه بر اکانت انتشاردهنده، پکیج نیم (package name) اپ را هم از دسترس خارج می‌کند. پکیج نیم، یک نام اختصاصی برای هر اپ است که چه از سوی گوشی و چه از طرف فروشگاه به‌عنوان امضا در نظر گرفته می‌شود، پس گوگل پلی اجازه انتشار دوباره تلگرام طلایی و هاتگرام را با همان پکیج نیم نخواهد داد. راه‌حلی که به نظر می‌رسد سازندگان تلگرام طلایی سراغ آن رفته‌اند، انتشار اپ با نامی متفاوت است، چراکه در روزهای گذشته اپ جدیدی با نام mono را که دراصل همان تلگرام طلایی است در اختیار کاربران قرار داده‌اند. اگر mono همان روند تلگرام طلایی را پیش بگیرد و به نوعی قوانین گوگل را زیر پا بگذارد، باز هم به همان سرنوشت دچار خواهد شد. جالب این که قبل از گوگل پلی، فروشگاه ایرانی اپ‌های اندرویدی یعنی کافه بازار خیلی سریع mono را کمی بعد از انتشار حذف کرد. البته تلگرام طلایی و هاتگرام نیز از روی کافه بازار حذف شده‌اند.